

Östlig dossköldpadda - Skötsel och fakta

Dossköldpaddor (*Terrapene ssp.*) är ett släkte i den stora sköldpaddsfamiljen Emydidae ("kärrsköldpaddor"). Släktet *Terrapene* består av 6 arter (vissa taxonomer förespråkar dock att vissa underarter bör ha egen artstatus) i USA och Mexico. Dossköldpaddor är primärt landlevande sköldpaddor, med undantag för den akvatiska dossköldpaddan (*Terrapene coahuila*), men arterna i släktet är som regel tätt knutna till vatten.

Östlig dossköldpadda (*Terrapene carolina*) har ett stort utbredningsområde som sträcker sig över östra delen av USA, från Maine och Michigan i norr, till Texas och Florida i söder. Arten delas in i 4 underarter som är mer eller mindre lätta att skilja åt. I gränzonerna mellan de olika underarternas utbredningsområden sker det en naturlig hybridisering mellan olika underarter.

- *Terrapene carolina carolina*, Östlig dossköldpadda (Linné, 1758)
- *Terrapene carolina triunguis*, Tretåig dossköldpadda (Agassiz, 1857)
- *Terrapene carolina major*, Gulfkustdossköldpadda (Agassiz, 1857)
- *Terrapene carolina bauri*, Floridadossköldpadda (Taylor, 1895)

Fullvuxna individer mäter som regel ca 12-18 cm i rak skallängd, men underarten *Terrapene carolina major* kan bli strax över 20 cm.

Hanar utmärker sig som regel från honor genom en tydligare och mer färgrik teckning, en längre svans med kloaken placerad längre ut mot svansspetsen jämfört med honor samt genom en mer eller mindre konkav buksköld (plastron). I vissa fall har hanarna även en mer rödaktig ögonfärg (rödfärgad iris) jämfört med en mer brunaktig ögonfärg hos honorna.

När man börjar fundera på att skaffa sig en sköldpadda bör man ta deras potentiellt långa livslängd med i beräkningen. Dossköldpaddor hör till de riktigt långlivade sköldpaddorna, och kan leva i åtminstone 80 år, och förmodligen ännu längre!

Terrapene carolina står med på bilaga B av EU:s CITES-förordning. Det krävs alltså ett utförligt härstamningsintyg för att få lov att utföra kommersiella aktiviteter som att köpa eller sälja arten.

Utseende

Färg och teckning varierar stort både mellan, samt inom de olika underarterna. Generellt har ryggskölden (carapax) en beige till nästan svart grundton, med varierande mängd teckning i form av streck eller fläckar i en ljusare färg. Bukskölden är ofta ljusare än ryggskölden, och kan i så fall ha mer eller mindre omfattande mönster i en mörkare färg. I vissa fall (framförallt hos *Terrapene carolina carolina*) kan eller bukskölden dock vara brun eller nästan helt svart.

På bukskölden kan man även hitta upphovet till dossköldpaddornas trivialnamn (dossköldpadda, "box turtle" på engelska) – en gångjärnsliknande struktur som gör att sköldpaddorna kan stänga igen bukskölden både i fram- och bakkant. Detta ger ett mycket effektivt skydd för sköldpaddans mjukar delar.

Även på mjukdelarna (ben, hals och huvud etc.) ses en stor variation i färg och teckning. Grundfärgen är som regel beige eller gå, till mörkt brun, och teckningen alltifrån några få ljusare prickar till gula, orange eller röda fält som täcker det mesta av mjukdelarna. De olika underarterna har alla en karakteristisk teckning, som i många fall kan användas till att skilja dem åt, men det finns en stor variation i teckning även inom respektive underart. De mest spektakulära exemplaren är som regel vuxna hanar av *Terrapene carolina carolina*.

Livsmiljö

Den östliga dossköldpaddan har observerats i många olika typer av habitat, men föredrar fuktiga miljöer med mycket undervegetation. Naturliga habitat inkluderar skogar, våtmarker, kärr, gräsmarker, odlad mark, med mera. De ses ofta i närheten av vattendrag, och alla underarter går regelbundet ner i vatten för att dricka och svalka sig. *Terrapene carolina major* är den underart som spenderar allra mest tid i vatten. Gemensamt för alla underarterna är att de gärna gräver ner sig, under natten i grunda s.k. "forms" (engelska) i toppskiktet på marken, eller vid behov djupare ner i jorden under toppskiktet.

De flesta av underarterna går i dvala under vintern, när temperaturerna inte längre tillåter normal aktivitet. Under dvalan ligger sköldpaddorna som regel djupt nergrävda under jord, i dyn i grunda vattendrag, eller i andra djurs hålor.

Vid terrariehållning av arten är det mycket viktigt att försöka återskapa de fuktiga miljöer dessa sköldpaddor spenderar det mesta av sin tid till i naturen. Detta görs enklast genom ett djupt (15-20 cm) lager bottenmaterial (sand och jord är en bra grundblandning, och man kan sedan även blanda i

t.ex. kokosfibrer, barkblandning och mossa etc. i olika delar av terrariet), täckt av mossa och gamla blad. Inred sedan terrariet med grenar, rötter, barkbitar etc. för att skapa ytterligare gömställen och fuktiga mikroklimat, och plantera ordentligt med levande växter. För att bibehålla fuktigheten i bottenmaterialet, och därmed även luftfuktigheten under toppskiktet och under gömställen, behöver man kontinuerligt tillföra vatten till terrariet. Förutsatt att man har ett väl tilltaget terrarium, och ett djupt lager bottensubstrat kräver detta att man regelbundet vattnar i terrariet, med vattenkanna eller -slang. Målet är att bottenmaterialet alltid ska kännas lätt fuktigt om man gräver ner någon centimeter, men det ska inte vara kontinuerligt blött. Man kan komplettera genom att spraya inredning, växter och djur, men det är som regel inte tillräckligt att bara spraya med någon form av spray-/duschflaska för att bibehålla de fuktiga mikroklimaten i terrariet. Ett vattenbad är också ett måste, och det allra bästa är att konstruera en grund vattendel med någon form av filtrering. Sköldpaddorna kommer att bada regelbundet, och de kommer både att bajsas i vattnet och dra med sig bottenmaterial ner i det. Ett större vattenbad med aktiv filtrering minskar behovet för vattenbyten. Många krukväxter går att plantera direkt i vatten, vilket både underlättar för växtskötseln, och hjälper till med att ta hand om näringsämnen från vattnet.

Terrarium

Enligt *Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om villkor för hållande, uppfödning och försäljning m.m. av djur avsedda för sällskap och hobby (SJVFS 2019:15, saknr. L80)* krävs ett terrarium på 0,5 m² med en höjd på minst 30 cm för land- och sumpsköldpaddor med en rak skallängd på 15-20 cm. Vi rekommenderar dock ett klart större terrarium (min. ca 1m²), för att man ska få större möjligheter att skapa en stimulerande miljö med olika mikroklimat och bra gradienter.

Östlig dossköldpadda fungerar som regel bra att hålla i grupp, åtminstone om gruppen enbart utgörs av honor. Hanar kan vara mycket aggressiva mot varandra och bör som utgångspunkt inte hållas tillsammans. En grupp med en hane och flera honor fungerar oftast bra, förutsatt att djuren lever i ett väl tilltaget terrarium med gott om gömställen och siktbarriärer. Man måste dock alltid vara uppmärksam på hanens beteende och hur han interagerar med honorna. Om han är alltför intensiv i sina parningsförsök, eller om han börjar bita någon hona måste han separeras från resten av gruppen.

Ifall du håller reptiler i grupp så kan det vara svårare att upptäcka och utreda hälsoproblem hos specifika individer. Om du till exempel upptäcker avföring som ser konstig ut kan det vara näst intill omöjligt att veta exakt

vilken sköldpadda som har besvär och du kommer att behöva observera dem vid utfodring så att du ser att alla äter etc.

Ifall du köper terrarium och alla tillbehör får du räkna med en totalkostnad på minst 5-6000:- plus sköldpadda. Tänk på att förbereda terrariet i god tid innan du får hem djuret.

Har man möjlighet att låta sköldpaddorna gå i ett rovdjurs- och rymningssäkrat utomhushägn, allra helst i anslutning till ett växthus, under sommarhalvåret är detta alltid att rekommendera. Fråga gärna oss på Cyberzoo om ni vill veta mer om utomhushägn till sköldpaddor!

Inköpslista för Östlig dossköldpadda

- Ett väl tilltaget terrarium
- Dimbar armatur för värmelampa eller en termostat
- Värmelampa
- Grenuttag (med timer)
- UVB-belysning (förslagsvis Arcadia Pro T5-lysrör med 6% eller 12% UVB, beroende på placering)
- Allmänbelysning (förslagsvis Arcadia jungle dawn LED, eller T5 dagsljuslysrör)
- 100+ liter bottensubstrat
- Vattenbad/vattendel
- Bark, mossa, blad och rötter för inredning och gömställen
- IR-termometer
- Köksvåg
- Sköldpaddspellets
- Mineral- och vitamintillskott (t.ex. Arcadia Earth Pro A, och Arcadia RevitaliseD3)
- Vi rekommenderar även starkt att alla reptilägare införskaffar en UV-indexmätare samt en handhållen hygrometer, för att kunna säkerställa korrekta värden i terrariet.

UVB, värme och belysning

Östlig dossköldpadda tillhör Fergusonzon 2 vilket betyder att de bör ha ett UV-index mellan mellan 1.0 och 3.0 vilket t.ex. kan uppnås genom att använd Arcadia 6% T5 UVB-lysrör placerade ca 50 cm ovanför bottensubstratet. Det är ingen fara att ha något högre UVI-värden (<5) mitt på solplatsen, förutsatt att sköldpaddorna lätt kan dra sig undan till mer skuggiga områden. Förslagsvis låter man UV-belysningen täcka ungefär halva terrariet.

En halogenlampa är en bra värmekälla som har den mest solliknande fördelningen av IR-strålning. Ifall man kan är det alltid bäst att köpa en lampa vars effekt värmer solplatsen till den önskade temperaturen, om inte så köper man en med lite för stor effekt som man sedan dimmar med en dimmer, eller ännu hellre en termostat. Termostaten ska vara av typen "dimming thermostat". Har man flera sköldpaddor i samma terrarium bör man anpassa storleken på solplatsen så att alla djur får plats att sola samtidigt. Det innebär ofta att man behöver flera värmelampor placerade bredvid varandra. Det bästa är att erbjuda flera olika värmeplatser, med olika temperaturer i terrariet. Temperaturen på den varmaste solplatsen bör ligga på ca 35-37 °C och den kallaste delen av terrariet kan ligga runt ca 23-26 °C beroende på årstid. På natten kan temperaturerna få sjunka till rumstemperatur.

Till allmänbelysning passar Arcadia jungle dawn (LED), eller ett par vanliga T5-lysrör med "dagsljus" (6500 K) bäst. Dessa ljuskällor har ett ljusspektrum som även reptiler troligen uppfattar som mest naturtroget, och det allra bästa är troligen att kombinera båda ovanstående, för att täcka in så många våglängder som möjligt. Allmänbelysningen bör täcka hela terrariet, och du kommer att behöva minst två armaturer (och gärna fler till större terrarium) för allmänbelysning. Antalet belysningstimmar bör ligga på 12-14 under vår/sommar/höst. Du kan läsa mera om vinter och dvala längre ner i skötselrådet.

Luftfuktighet

Dossköldpaddor klarar sig bra med en generell luftfuktighet (om man mäter i luften i terrariet) mellan 40-60%, det vill säga normalt inomhusklimat, men som tidigare nämnts är det otroligt viktigt att det finns fuktigare mikroklimat i terrariet. I de gömställen man har i terrariet, samt i det lätt fuktiga bottensubstratet bör man sträva efter att uppnå en luftfuktighet på 70-90%. Följer man instruktionerna angående bottensubstrat, inredning och vattning ovan kommer detta att uppnås helt automatiskt.

Avel

I fångenskap kan dossköldpaddor para sig året runt, men hanarna brukar vara som mest intensiva med sina parningsförsök under våren. Honorna kan lägga 1-6 kullar med ägg varje år, och varje kull består vanligen ca 3 ägg, men riktigt stora kullar kan bestå av 6 eller fler ägg.

Könet hos fostren bestäms av inkubationstemperaturen. Inkubationstemperaturer runt 27-29°C resulterar primärt i hanar, medan inkubationstemperaturer runt 30-31°C resulterar primärt i honor. Om man aktivt försöker avla på reptiler är det i de flesta fall enklast att använda sig av en äggkläckare för att kläcka äggen.

Honorna kan lagra spermier i flera år, och kan alltså lägga befruktade ägg även om de inte har parat sig just det året.

De nykläckta ungarna har mjukt skal och är ca 1,5-2 cm när de kläcks. Ungarna är skygga och spenderar en stor del av sin tid nergrävda under sina första år. Små dossköldpaddor är ännu känsligare för uttorkning än vuxna individer. Har man inte haft dossköldpaddor tidigare rekommenderar vi starkt att man köper ungar som är minst 6-7 cm (1-2 år gamla, beroende på tillväxttakt).

Vinterdvala

Eftersom reptiler är växelvarma djur är de beroende av yttre värme för att uppnå fysiologiskt hållbara kroppstemperaturer. Arter som lever i tempererade klimat behöver därför att gå i dvala under den del av året när temperaturerna är för låga för att deras kroppar ska fungera, eller där de riskerar att frysa ihjäl. När temperaturerna faller, och ljusintensiteten blir lägre börjar arterna i naturen att dra sig mot sina övervintringsställen. Dessa behöver vara frostfria under hela vintern. De låga temperaturerna sänker reptilernas ämnesomsättning påtagligt, och de kan därför klara de långa perioder utan mat som vintern medför, utan några större vikt förluster. Djuren sover inte hela vintern så som vi gör på nätterna, utan kan röra sig runt lite, för att gräva sig djupare ner i marken etc. Hur lång vinterdvalan är varierar stort mellan olika arter. I naturen finns det många arter som behöver dvala i uppemot 6 månader, men en generell rekommendation för dvalning av reptiler i fångenskap är att man låter dem ligga i dvala i minst 1 och max 3 månader.

Innan dvalan är det viktigt att se till så att alla individer är vid god vigör och i gott hull. Många undviker att dvala unga individer, i synnerhet den första vintern. Dvalan kan ske i terrariet eller så kan man föra över djuret till en annan behållare med bottensubstrat, gömställe och vattenskål. Bottensubstratet ska vara fuktigt men inte blött, och gärna täckt med ett lager av löv eller mossor.

2-3 veckor innan dvalan börjar slutar man att utfodra djuren. Därefter så minskar man antalet soltimmar i terrariet exempelvis från 12 till 10 timmar och fortsätter en gradvis minskning under perioden tills det är mörkt i terrariet hela tiden, eller endast svagare belysning under några timmar mitt på dagen. Temperaturen kommer självklart också att minska och den 4:e veckan bör man försöka se till att terrariet håller ca 15 °C.

Sedan sänker man temperaturen ytterligare ner till den önskade temperaturen (varierar beroende på art, för dossköldpaddor bör dvalningstemperaturen ligga runt 3-5°C). Denna temperatur hålls sedan

jämn under hela dvalan. Om möjligt är det en fördel att erbjuda en vattenskål med rent vatten, men hantera inte djuren, och stör dem inte i onödan under dvalan. När djuren ska väckas igen bör detta ske snabbare än nersläckningen inför dvalan. Hög temperaturen till 12-18°C (beroende på hur låg dvalninstemperaturen har varit) under ett dygn, och återgå sedan direkt till artens föredragna temperaturgradient, inklusive värmeplats. Den första utfodringen efter vinterdvalan bör vara återhållsam men så fort djuren äter normalt återgår man till normalt utfodringschema.

Vi rekommenderar att du kontinuerligt väger dina djur under hela året, och se till att du även väger dem precis innan-, samt precis efter dvalan.

Föda

Östlig dossköldpadda är en allätande art som i naturen äter både andra djur samt växter. Den animaliska delen av kosten utgörs till stor del av maskar, sniglar och snäckor, men de äter även insekter, gråsuggor och andra småkryp. I naturen kan de även äta kadaver av större djur om tillfälle ges. Arten äter även frukt, bär, blommor och blad från en mängd olika växter, samt svamp.

I fångenskap bör man sträva efter att erbjuda en så varierad diet som möjligt, och inkludera uppblöta pellets både till vatten- och landsköldpaddor i kosten.

Ungar upp till 2-3 år utfodras med fördel nästan dagligen, och sedan kan man gå över till att utfodra sköldpaddorna 3 gång/vecka.

Här är ett förslag till matningsschema för unga individer, som förutsätter att det även finns rikligt med gråsuggor i terrariet:

Foder	Dag
Arcadia InsectiGold	Måndag
Pellets för vattensköldpaddor/sniglar/mask/insekter	Tisdag
Frukt/bär/svamp	Onsdag
Färska eller torkade gröna blad/blommor samt Arcadia OmniGold	Torsdag
Pellets för vattensköldpaddor/sniglar/mask/insekter	Fredag
Pellets för landsköldpaddor/färska eller torkade gröna blad	Lördag
Pellets för vattensköldpaddor samt frukt/bär	Söndag

Exempel på frukter och bär man kan låta ingå i kosten: Äpple, päron, mango, papaya, banan, jordgubbar, hallon, björnbär, blåbär mm. Färska blad plockas med fördel utomhus när möjlighet finns. Maskrosblad brukar vara favoriten. Många dossköldpaddor ratar gröna blad, men man bör ändå erbjuda bladgrönt regelbundet. Variera så mycket som möjligt.

Om man inte har gråsuggor, eller andra ätbara kryp i terrariet kan man med fördel byta ut en av "Pellets för landsköldpaddor/färska eller torkade gröna blad"-dagarna ovan mot sniglar/mask/insekter, eller pellets för vattensköldpaddor.

Pudra fodret med ett kalkpreparat när du inte matar med någon form av pellets, och pudra med ett multivitaminpreparat var 10-14:de dag.

Till sköldpaddor över 2-3 år kan man följa samma kostsammansättning som ovan, men öka frekvensen mellan matningarna. Muspinkies/fisk och liknande kan ges då och då som berikning.

Vidare läsning/information

["IUCN/SSC Tortoise and Freshwater Turtle Specialist Group. species accounts. *Terrapene carolina*"](#)

<https://www.gardenstatetortoise.com/>

<http://www.boxturtlefacts.org/about.html>

https://www.virginiaherpetologicalsociety.com/reptiles/turtles/eastern-box-turtle/eastern_box_turtle.php

Carl H. Ernst and Jeffrey E. Lovich; *Turtles of the United States and Canada* (2009) 2:a utgåvan

C. Kenneth Dodd; *North American Box Turtles* (2002)

